

ИСТОРИИ

**ПУЛЬС МИРУ
 НА ДОНБАСІ**

**«ТОЙ, ХТО ЗНАЄ,
 “НАВІЩО” ЖИТИ,
 МОЖЕ ВИТРИМАТИ
 МАЙЖЕ БУДЬ-ЯКЕ
 “ЯК”»: ПРАВИЛА
 ЖИТТЯ СТАНІСЛАВА
 АСЄЄВА**

Чи допомагає філософія легше пережити тюремне ув'язнення, як добігти до Лісабона, мешкаючи в Києві, і які цілі в житті з'являються після звільнення — про це нова рубрика бюлетеня «Пультс миру» — «Правила життя». І відкриває її розповідь Станіслава Асєєва.

Письменник і філософ із Донецька, наразі автор «Радіо Свобода» та експерт «Українського інституту майбутнього» Станіслав Асєєв перебував 2,5 року в полоні, значну частину цього часу — у тюрмі на території колишнього заводу

«Ізоляція» та артцентру з такою ж назвою. Про подробиці ув'язнення в «Ізоляції» Станіслав розповідає в книзі [«Світлий шлях»: історія одного концтабору](#)» й у збірці есеїв [«В ізоляції»](#), за яку він нещодавно здобув в Україні Шевченківську премію. Саме «Ізоляції» присвячений один із розділів нещодавньої [доповіді](#) Управління Верховного Комісара ООН з прав людини.

*Біг сьогодні повз хлопця на
набережній, який грав на трубі
під звуки гармат. Ось чому я досі
тут.*

***

*Уже три тижні з жодною
людиною не спілкувався наживо.
Коло замкнулося. Виняток —
касири, які запитують, чи
потрібна мені торбинка. Донецьк
перетворився на одиночну камеру
чи монастирську келію.*

Зі щоденників Станіслава Асєєва,
2016 рік

Моє життя злилося з цією позицією — колишній полонений. Мене взагалі, напевно, і не існує поза цим формулюванням. Нещодавно я казав в [інтерв'ю](#), що для мене, з одного боку, це перетворилося на необхідність, через те, що я журналіст і до мене більша увага з боку преси, я маю більше можливостей розповісти про це. Я взагалі вже не уявляю, як би склалося життя, якби не було цього ув'язнення.

У колонії з книгами було простіше, тому що там ціла бібліотека та офіційно дозволені передачі, а ось у підвалах та в «Ізоляції» з ними насправді важко. Але на вагу золота в «Ізоляції» була саме книга Віктора Франкла «Психолог у концтаборі». Це перше, що мені дали. Її ховали під подушкою й давали читати всім новоприбулим, хоча адміністрація прекрасно знала, що вона є. Я сказав, що вже читав її, але мене однаково примусили, казали «ну, ще раз прочитай, стане в пригоді». Це була перша доба в «Ізоляції», і я ще не розумів, куди потрапив. Здавалося, що це звичайна в'язниця, хоча вже в першу добу стало зрозуміло, що щось не так.

Щодо цієї фрази Франкла «той, хто знає, навіщо жити, може витримати майже будь-яке як» — я її навіть одного разу, коли ще мав побачення, передав мамі в записці, яку мені дозволили передати. Ця фраза дійсно приголомшлива. «Навіщо» — це наріжний камінь для тих, хто потрапляє до цієї системи. Якщо у вас немає цього «навіщо», може бути що завгодно. Одного разу до нашої

камери потрапив чоловік, якому дружина за кілька днів передала якісь продукти, де всередині була маленька записка. Кілька слів, але суть полягала не в цьому. Уся записка була в її поцілунках, у слідах помади. Цей чоловік наче розцвів, і йому було вже байдуже, що навколо відбувається.

Друга важлива книга саме з полону — це «Петля й камінь у зеленій траві» братів Вайнерів. До речі, цитату звідти я використав як епіграф до власної книги. Якщо не помиляюся, там йдеться так: «дим із печей Заксенгаузену й Освенциму осідає на льоду Магадана та Колими». Це теж дуже потужна книга, хоча назва в неї досить дивна та довга, проте я б усім її радив.

Про Донбас зараз варто читати, напевно, Дениса Казанського, він нещодавно написав книгу про те, як Україна втрачала Донбас. І Сергія Жадана з його «Ворошиловградом», написаним ще до війни. Щодо фільмів, хочу звернути увагу на «Атлантиду» Валентина Васяновича, ще одного лауреата Шевченківської премії в галузі кіномистецтва. Дуже специфічно знятий фільм: начебто художній, але насправді створює відчуття реальності того, що там відбувається.

Одна жінка написала мені, що читала мою книгу всю ніч. І, коли дочитала, решту часу, до ранку, вона плакала. Напевно, це мене найсильніше вразило. Але ті, хто починають її читати на ніч, кажуть, що вже не відкладають, навіть не лягають спати. Хоча, звичайно, таку книгу я взагалі не рекомендував би читати на ніч, це якийсь мазохізм перед сном.

Я одразу сказав видавництву, що перший реципієнт моєї книги — Росія. Без сумніву. Не тільки через те, що вона написана російською, а й тому що, загалом-то, «Ізоляція» і МДБ ДНР, ясна річ, повністю контролюються Федеральною службою безпеки. Жодна людина не знає, що там відбувається в тому числі з громадянами Росії, які приїхали туди воювати за «русский мир». Адже там так само й і росіяни сиділи. І дотепер сидять. І в «Ізоляції», і в СІЗО.

Здебільшого росіяни не розуміють, що відбувається на Донбасі. Навіть у ліберальних колах. Тому, я радив би все ж таки прочитати цю книгу, а після цього поспілкуватися. Наскільки я можу бачити з того зворотного зв'язку, що отримую, здається, вона справляє потужне емоційне враження. Людина змінюється, можливо, не з погляду ідеології, а емоційно. Саме крізь призму того, що там відбувалося з людьми, без жодних ідеологічних оцінок. Тобто «укропи», росіяни, мирні люди — там знищують усіх. Саме особистість.

До нашої камери потрапила людина, яка підтримувала т.зв. «ДНР», була місцевим бізнесменом. Адміністрація вивела його з камери й під час допиту прямо в коридорі запитала про його погляди загалом. Він сказав, що патріот «ДНР» і в цьому коридорі стояв регіт. Але сміялася саме адміністрація «Ізоляції». МДБ. І йому сказали «ти взагалі дурень. Взагалі не розумієш нічого». Але ті, хто нас катував, дуже добре розуміють, як усе влаштовано, і знають, що завтра можуть так само потрапити на наше місце. Й ось ця ірраціональність зла — це те, що надало дуже міцний імпульс для виживання. Я хотів усе це пережити й щонайменше про це розповісти.

Моє прохання до західного громадянського суспільства — згадувати слово «Ізоляція» в будь-якому дискурсі, що пов'язаний із порушенням прав людини,

щоби це слово лунало звідусіль та завжди. Для себе я обрав саме такий алгоритм — публічна позиція, щоби ця назва перетворилася на прозивну. На жаль, рівня топових політиків Росії тема «Ізоляції» ще не досягла, але в майбутньому це кине на Росію величезну тінь.

Під час коронавірусу більшість людей зіткнулася із самоізоляцією. Але для мене, звичайно, для людини, яка щойно вийшла з місць позбавлення волі, перебувати у власній квартирі з телевізором, з інтернетом, з можливістю ходити до супермаркетів тощо, для мене це не було й не є дотепер проблемою. Взагалі для себе я маю один рецепт — це біг. Я завжди бігав, коли психологічний стан гіршав, і дотепер це роблю. Біг став досить доброю звичкою, традицією. Напевно, біг — це саме та порада, яку я можу дати людям, яким психологічно важко в усьому тому, що відбувається.

Досвід «Ізоляції» і в`язниці вчить, що людина має навмисно шукати це «навіщо?». Адже це стосується не тільки стін 2 на 2 метри, де ти рухаєшся від однієї до іншої. Насправді й у звичайному вільному житті, якщо в тебе немає цього «навіщо?», для чого жити, людина так само впадає в депресію. Тому я навмисно підштовхую себе, змушую створювати якісь проєкти. Наприклад, ідея добігти до Лісабона. Досить абсурдна, здається. Навіщо? Чому саме до Лісабона? Немає жодної раціональної відповіді. З однаковим успіхом можна бігти до Львова або до Парижа. Знаєте, я міркую так: якщо дивитися з Києва — це крайня точка Західної Європи, і дуже хочеться побачити океан.